

SPORTDA INGLIZ TILINING AHAMIYATI

Abduolimova Mohina Farhod qizi

Ozbekiston davlat Jahon tillari universiteti

Filologiya va tillarni o'qitish (ingliz tili)

2-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Bugungi kunda dunyomizda katta o'zgarishlar bo'layotgan bir paytda mamlakatimizda ham chet tillarni o'rganishga bo'lgan talab ortib barmaqda. Ingliz tillini o'rganish juda chuqur yo'lga qo'yildi. Prezidentimizning tashabbuslari bilan barcha ta'lim sohasida ingliz tili fani keng o'rgatilmogda. Ingliz tilini o'rganish jarayonida texnologiyalardan foydalanish samarali natijalar bermoqda.

Ushbu maqolada sportda ingliz tilining ahamiyati qanchalik katta ekanligi va uning uchun qanday ishlar olib borilishi zarurligi keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: sport turlarida, professional boks, sportchilarni karerasi, ta'lim texnologiyalari.

Hozirgi vaqtda chet tillarini o'rganish zamonaviy inson hayotining muhim jihati hisoblanadi. Chet tili bizga boshqa mamlakatlar madaniyati va urf-odatlarini bilan tanishish imkoniyatini beradi, fikrlash, tasavvur va xotirani rivojlantirishga yordam beradi. Uning bilimlari davlatlar hayotining ko'p sohalarida (fan, siyosat, sport, madaniyat, san'at va boshqalar) bir-biri bilan samarali o'zaro ta'siri uchun zarurdir. Xozirgi kunda chet tilini bilish kasbiy kompetentsiyaning shartlaridan biridir.

Hozir dunyo globallashuv jarayoni – gibril jahon madaniyatining vujudga kelishi, milliy an'analarning qorishishi, xalqlar o'rtasidagi hamkorlikning mustahkamlanishiga guvoh bo'lmoqda. U kishilar hayotining eng xilma-xil jabhalari – dunyoqarashi va dunyoqarashi, siyosat va iqtisod, ijtimoiy hayot va ishlab chiqarish, fan va ta'lim, madaniyat va san'at, din va til, sport va boshqalarning birlashishi va birligida namoyon bo'ladi.

Jahon globallashuvi va integratsiya jarayonlari hayotimizning barcha jabhalarida madaniyatlararo aloqalarning jadal rivojlanishiga olib keldi. U maktabda va almashinuv universitetida o'qish, olimlar uchun stajirovkalar, xalqaro konferensiyalar, qo'shma korxonalar, turistik sayohatlar, ko'rgazmalar, ekskursiyalar, sport musobaqalari va boshqalar kabi madaniyatlararo muloqot holatlarini qat'iy o'z ichiga oladi. Shunday qilib, muvaffaqiyatli moslashishning muhim shartidir. Chet tillarini bilish ijtimoiy makonga aylanadi.

Xorijiy tillar orasida ingliz tili birinchi o'rinda turadi, bu uzoq vaqtdan beri xalqaro darajaga chiqqan. Bugungi kunda ingliz tili hamma joyda - biznes, sayohat, sport, fan, ta'lim, Internet, filmlar va boshqalarda qo'llaniladi. Ingliz tili odamlarni birlashtiradi va hayotning turli sohalaridan bilim olishga yordam beradi.

Xalqaro aloqa vositasi va ko'plab mamlakatlarning rasmiy tili sifatida ingliz tili bizning hayotimizga mustahkam kirdi. Uning bilimi xorijiy yozuvchilarning asarlarini asl nusxada o'qish, yangi filmlarni tarjimasiz tomosha qilish, xorijiy saytlardan foydalanish, hakamlar hay'ati bahosini tinglash va, albatta, deyarli har qanday mamlakat aholisini erkin tushunish imkonini beradi.

Bundan tashqari, hozirgi vaqtda Internet, televideniye va matbuot kabi ommaviy axborot vositalari axborotdan cheksiz foydalanish va yangi bilimlarni egallash imkonini beradi. Ushbu ma'lumotlarning 80% ingliz tilida nashr etilgan. Albatta, siz faqat ona tilingizni bilgan holda bilimli va yaxshi o'qishingiz mumkin. Ishlanmalar faqat xorijiy tadqiqotchilar tomonidan olib boriladigan muayyan sohada material topish kerak bo'lsa, bu boshqa masala. Shu munosabat bilan ingliz tili yangi bilimlarning kalitidir. Science Citation Indexdagi maqolalarning 95% ingliz tilida yozilgan. Shuningdek, siz Shekspir va boshqa mashhur yozuvchilarning asl asarlarini o'qishingiz, Eurosport kabi xalqaro sport telekanallarini tomosha qilishingiz va barcha yangiliklardan xabardor bo'lishingiz mumkin.

Xo'sh, nima uchun ingliz tili hayoti sport bilan chambarchas bog'liq bo'lgan odamlarga kerak? Keling, bu savolga javob berishga harakat qilaylik.

Bugungi kunda ingliz tilini nima uchun o'rganish kerak degan savol biroz g'alati tuyuladi. Unga berilgan javob savolga javobga teng ekan, nega matematika yoki fizikani o'rganish kerak. Bu o'zbek tilida to'g'ri gapirish, o'qish va yozish kabi dolzarbdir.

Ingliz tilini bilish darajasi haqida savol tug'ilganda, bu, birinchi navbatda, umumiy so'zlashuv lug'atini anglatadi. Biroq, ingliz tilidagi har bir kasb uchun, har qanday boshqa tilda bo'lgani kabi, tor maxsus lug'at mavjud bo'lib, uning rivojlanishi mutaxassislar orasida "o'ziniki" bo'lishga yordam beradi. Va sport ham bundan mustasno emas.

Albatta, sportchilar butun dunyo bo'ylab sayohat qilishadi va shuning uchun ular uchun hozirgi xalqaro ingliz tilini bilish juda zarur. Chet elda yo'naltirish uchun og'zaki tilni bilish umuman ortiqcha bo'lmaydi.

Ammo professional tor yo'naltirilgan lug'at musobaqalarda foydali bo'ladi: sharhlash, baholash.

Shuni ta'kidlash kerakki, har bir sportning o'ziga xos iboralari va norasmiy atamaları mavjud bo'lib, ularning ko'pchiligini hech qanday lug'atda topib bo'lmaydi. Qizig'i shundaki, professional sport terminologiyasida sport turiga qarab ko'chma

ma'noda yoki bir vaqtning o'zida bir nechta ma'noda qo'llaniladigan ko'plab so'zlar mavjud.

Shunday qilib, masalan, avtosportda "lug'atsiz" iboralar ko'pincha "truba" (aylanadan o'tish uchun eng yaxshi, eng samarali traektoriya) yoki "terilgan" (avtomobilni yaxshi boshqarish) ishlatiladi.

Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, kerlingda inglizcha "end" (tugash) so'zi o'yinning tugashini emas, balki uning 10 davridan birini anglatadi. Yoki Inside ("ichkarida") futbolda hujum chizig'i o'yinchisining nomi. Qayd etish mumkinki, "tortish" so'zi futbolga nisbatan "tortish" ma'nosini bildirsa, kyoringda "otish" ma'nosini bildiradi va xuddi shu so'z "to'g'ri tashlash" ma'nosida ham qo'llanilishi mumkin.

Qizig'i shundaki, ko'p narsa ingliz tilining xilma-xilligiga ham bog'liq: Qo'shma Shtatlarda bitta tanish futbol "futbol" deb nomlanadi, ammo "futbol" ("futbol") so'zi tuxum shaklidagi bunday bog'ichga nisbatan qo'llaniladi. Butun dunyoda Amerika futboli deb ataladigan to'p o'yini. Ammo amerikaliklar o'yinning yangi nomining muallifi bo'lishmagan, balki "futbol" so'zini bir vaqtlar futbolni "assotsiatsiya futboli" deb atagan britaniyaliklardan o'zlashtirib olishgan, bu esa qisqacha qilib aytganda "futbol" jargon nomini beradi.

Aytish kerakki, murabbiylik faoliyatida ingliz tili ham zarur. Hech kimga sir emaski, o'zbek murabbiylari xorijda ham sportchilarni tayyorlantirishadi. Ingliz tilida fikrni to'g'ri va aniq ifodalash qobiliyati murabbiylik muvaffaqiyatining kalitlaridan biridir.

Ammo sport muassasalarining bitiruvchilari chet elda ishlashni istamasa ham, ushbu tilni bilish kasbiy qiymatni sezilarli darajada oshiradi va martaba imkoniyatlarini, shu jumladan xalqaro darajada kengaytiradi. Ingliz terminologiyasini bilish sizga barcha murakkablik darajasidagi tanlovlar va tinglovlarda ajralib turishga yordam beradi.

Hozirda DC United Club Forum yoki Chicago Fire Club Forum kabi ingliz tilidagi ko'plab sport forumlari mavjud. Dastlabki bosqichda boshqa suhbatdoshlar bilan munozaraga kirishish shart emas. Avvalo, siz maqsad qo'yishingiz kerak - nima xavf ostida ekanligini tushunish. Shunday qilib, siz tor yo'naltirilgan lug'atni yodlab olishingiz mumkin va kelajakda undan foydalanishga harakat qiling. Bu erda chet tilini o'rganishda tashrif buyurish juda foydali bo'lgan sport saytlarini eslatib o'tish o'rindir. Bugungi kunga qadar "Who scored.com", "Sport.ru", "Sportbox.ru" kabi sport saytlari mavjud bo'lib, ularda ingliz tilida sharhlar eshitishimiz, sport sohasidagi yangiliklarni o'qishimiz, so'z boyligimizni boyitishimiz mumkin.

Sport jurnalistikasida ingliz tilining ahamiyati juda yuqori hisoblanadi. O'zbek sportchilarini ingliz saytlarida yoritilgan bo'lsa, bizni sport muhlislarimiz uchun qiziq

ma'lumotlarni tarjima qilib yetkazib berishda juda ahamiyati katta bo'ladi. Chet eldagi sportchilar bilan intervyu olish vaqtida ham ingliz tilini bilgan jurnalist to'g'ri savol bera olishi va vaziyatni to'g'ri baholay olishi kerak bo'ladi. Ingliz tili bilan so'zlasha oladigan sportchilarni karerasiga foydali bo'ladi. Misol qilib aytganda professional boks sport turida juda ham zarur bo'ladi. Mashhurlikka erishishga katta yordam beradi. Chunki media kunlarida vaziyatga to'g'ri baho bera olishi kerak bo'ladi va boshqa sport turlarida ham kerak bo'lishi karerasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgandan so'ng, chet tillarini o'rgatishga qiziqish oshdi va yoshlar uchun ko'plab imkoniyatlar yaratib berildi. Birinchi prezidentimiz Islom Karimov aytganlaridek, "Hozirgi paytda xorijiy tillarni o'rgatishga yurtimizda katta ahamiyat berilmoqda. Bu ham albatta, bejiz emas. Bugun jahon hamjamiyati o'ziga munosib o'rin egallashga intilayotgan mamlakatlarimiz uchun, chet ellik sheriklarimiz bilan hamjihatlikda, hamkorlikda o'z buyuk kelajagini qurayotgan xalqimiz uchun xorijiy tillarni mukammal bilishning ahamiyatini baholashning hojati yo'qdir". Ushbu fikrlarning mantiqiy davomi sifatida 2012 yil 10 dekabrda qabul qilingan "Chet tillarini" o'rgatish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida"gi Prezident Qarori chet tillarini o'rganish imkoniyatlarini kengaytirdi. Respublikamizda chet tilining o'qitilishi, chet tili o'qituvchilarining bilim va ko'nikmalarini baholashning umumevropa ramkalari tavsiyanomalari (CEFR) ga mos ravishda yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Unga ko'ra umumta'lim maktablari va kasb-hunar kollejlari o'quvchilari uchun darsliklar yaratildi. Ushbu talablarga mos ravishda o'quv xonalari stendlar va yangi axborot kommunikativ texnikalar bilan jihozlandi. Chet tili o'rganishga bo'lgan talab ham kundan kunga oshib bormoqda. Chet tili fani to'rt aspectga (o'qish, yoish, tinglab tushunish va gapirish) bo'linib, ularning har biri bo'yicha alohida tushuncha va ko'nikmalar berilmoqda. Ta'lim texnologiyalari, bu ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan unumli foydalanishdir. Shuningdek, ta'lim jarayoniga zamonaviy innavatsion texnologiyalarini olib kirish orqali ta'lim sifati va samaradorligini oshirishni nazarda tutadi. Xususan, chet tilini o'rganishda bunday axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishning bir qancha afzalliklari mavjuddir. Til o'rganish va o'qitishda zamonaviy texnologiyaning roli beqiyosdir. Texnologik vositalardan foydalanish chet tili o'rganishning har bir aspect (o'qish, yoish, tinglab tushunish va gapirish)ida qo'l keladi. Masalan, tinglab tushunish uchun, albatta kompyuter, player, CD diskarsiz bu jarayonni amalga oshirish mumkin emas. Tinglab tushunish til o'rganishning eng muhim qismlaridan biridir. Bunda o'quvchi bir paytning o'zida so'zlovchining talaffuzi, grammatik qoidalarga rioya qilganligi, so'z boyligi va uning ma'nolariga e'tibor berishi talab qilinadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda o'quvchilar ham axborot — kommunikatsion

texnologiyalarni yaxshi bilish va ulardan foydalana olishi muhim omil hisoblanadi. Chet tilini zamonaviy texnologiyalardan foydalanib o'rgatish va o'rganish eng samador usullardan biridir. Bu jarayonda, jumladan: – kompyuterlardan foydalanganda o'quvchi chet tilidagi video roliklarni, namoyishlarni, dialoglarni kino yoki multfilmlarni ham ko'rishi ham eshitishi mumkin; – chet tilidagi radio eshittirishlar va televideniya dasturlarni eshitish va tomosha qilish mumkin; – ancha an'anaviy usul hisoblanadigan magnitafon va cassetalardan foydalanish; – CD pleyerlardan foydalanish mumkin. Bu texnik vositalardan foydalanish o'quvchilarning chet tilini o'rganishlari jarayonini qiziqarliroq va samaraliroq bo'lishini ta'minlaydi

Bugungi kunda maktablarda interfaol o'yinlar orqali dars o'tish an'anaga aylanib bormoqda. Ma'lumki, darsning turli xil o'yinlar asosida o'tilishi o'quvchilarning imkoniyatlarini namoyish etish, diqqatni jamlash, bilim va ko'nikmalarini oshirish va kuchli bo'lishlarini ta'minlaydi. O'yin texnologiyasidan foydalanishning asosini o'quvchini faollashtiruvchi va jadallashtiruvchi faoliyat tashkil etadi. Psixologlarning ta'kidlashlaricha, o'yinli faoliyatning psixologik mexanizmlari shaxsning o'zini namoyon qilish, hayotda barqaror o'rnini topish, o'zini o'zi boshqarish, o'z imkoniyatlarini amalga oshirishning fundamental ehtiyojlariga tayanadi. Har qanday o'yin zamirida umumiy qabul qilingan ta'lim prinsiplari, taktikasi yotishi kerak. O'quv o'yinlariga o'quv predmetlari asos qilib olinishi kerak. O'yinlar jarayonida o'quvchi oddiy darsga qaraganda bu mashg'ulotga qiziqibroq yondashadi va bemalol faoliyat ko'rsatadi. Ta'kidlash lozimki, o'yin eng avallo, o'qitishning bir usulidir. O'quvchilar o'yinli darslarga qiziqib qatnashadilar, g'alaba qozonishga intiladilar, o'qituvchi ular orqali o'quvchiga ta'lim-tarbiya ham beradi. O'quvchi inglizcha o'yin o'ynab, gapira olarkanman, tinglab tushuna olarkanman, yoza olarkanman, deb ishonadi va qiziqadi.

XULOSA

Yuqoridagilarning barchasini tahlil qilib, ingliz tilini bilish yangi imkoniyatlarni ochadi degan xulosaga kelishimiz mumkin. Buni yaxshi bilish bilan ajoyib narsalarni qilish mumkin. Ingliz tili nafaqat juda foydali va hamma joyda mavjud. Bundan tashqari, o'rganish eng osonlaridan biridir. Zero, uni nafaqat o'qituvchi nazorati ostida o'quv jarayonining bir qismi sifatida, balki mustaqil ravishda ham o'rganish mumkin.

Yuqorida aytilganlarga asoslanib, biz har qanday chet tilini, shu jumladan ingliz tilini o'rganish qiyin, mashaqqatli, kundalik ish degan xulosaga kelishimiz mumkin. Ammo har qanday biznesdagi eng muhim komponent, shu jumladan chet tilini o'rganish motivatsiya va maqsaddir. Aynan shu ikki komponentning mavjudligi ingliz tilini o'rganishda muvaffaqiyatni kafolatlaydi, bu har qanday sportchining karerasida oldinga siljishi mumkin.

Shuni ta'kidlash joizki, ingliz tili fitnes sohasida muvaffaqiyatli martaba qurish va xalqaro fitnes tan olinishiga erishish bo'lgan murabbiy va o'qituvchilar uchun dasturning zaruriy qismidir. Chet tilini bilish sizga ular bilan ishlash imkonini beradi. xorijiy mijozlar. Buning uchun siz mashg'ulot jarayonida yordam beradigan eng keng tarqalgan iboralarni, professional murabbiyning maxsus terminologiyasini, shuningdek, o'zingizni taqdim etish qobiliyatlarini bilishingiz kerak.

Ingliz tilini yaxshi bilish uchun maktab davridanoq yaxshi o'qitish zarur. Kelajak yoshlar qo'lidadir. Shuning uchun yoshlarni til o'rganishi uchun yangi metodikalarni ishlab chiqish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI: (REFERENCES)

1. <https://uz.zahn-info-portal.de/>
2. Wheeler M., Tompson D. Oksford inglizcha lug'ati. Oksford universiteti nashriyoti, 2016 yil.
3. Bekmuratova U.B. Address on "The use of innovative technologies in teaching English". Tashkent - 2012 Otaboeva, MR The use of modern innovative technologies in foreign language teaching and its operation /
4. M. R. Otaboeva. - Text: neposredstvennyy, электронный // Young uchenyy. - 2017. - № 4.2 (138.2). - S. 36-37. - URL: <https://moluch.ru/archive/138/39058/> (data obrazcheniya: 27.04.2020) H.
5. Q. Xatamova, M.N.Mirzayeva. "Interactive methods used in english lessons" (methodical manual), Navoi, 2006, 40 pages.
6. M. Kholdorova, N. Fayziyeva, F. Rixsittilayeva. "Use of assistants in foreign language teaching". Tashkent: Tashkent State Pedagogical University named after Nizami, 2005